

Οἱ γύφτοι

Πηγαίνοντας στη Λεμεσό τοὺς συναντήσαμε νὰ προχωροῦν σὲ μικρὲς ὁμάδες. Πάνω στὰ γαιθούρια καὶ τ' ἄλογα οἱ ἄνδρες καὶ τὰ παιδιά, μὲ τὰ πόδια, ξυπόλητες νὰ τραβοῦν τὰ ζῶα οἱ γυναῖκες. Γυρίζοντας πίσω στὴ Λευκωσία τοὺς εἶδαμε πάλι. Εἶχαν ἤδη πεζέψει σ' ἓνα ξέφωτο, κάτω ἀπὸ δυὸ τρία δέντρα. Ἔβλεπες τὶς κατσαρόλες τοὺς ν' ἀχνίζουν πάνω στὶς πρόχειρες «νηστιές», τὰ παιδιά νὰ γυροφέρνουν, τοὺς ἄντρες ξαπλωμένους κάτω ἀπὸ τὶς χαρουπιές.

Οἱ γύφτοι! Αὐτὴ ἡ μυστηριώδης φυλὴ ποὺ ζεῖ σ' ὅλα τὰ μᾶκρη καὶ σ' ὅλα τὰ πλάτη τῆς γῆς καὶ ποὺ δὲν ζεῖ πουθενά. Διὰρκῶς μετακινεῖται, γεννᾷ παιδιά ποὺ παίρνουν τὸ δικό της δρόμο, τοῦ ἀκούραστου νομάδα. Δίπλα τους ὁ πολιτισμὸς καταρρίπτει φραγμοὺς κι' ἐμπόδια, προσφέρει στὸν ἄνθρωπο τὴν πιὸ ἄνετη, τὴν πιὸ εὐκόλη ζωὴ. Αὐτοὶ ὅμως ἀνένδοτοι, ἀτάραχοι, πιστοὶ στὴν παράδοση καὶ στὶς συνήθειες τους, ἀποτελοῦν μιὰ γραφικὴ διαφωνία μὲ τὴν ἐξέλιξη.

Μοῦλεγαν ὅτι στὴν Οὐγγαρία, ὅπου οἱ τσιγγάνοι εἶναι περισσότεροὶ παρά ὅπουδήποτε ἄλλοῦ, τὸ κράτος τοὺς προσφέρει διαμερίσματα ἐπιπλωμένα, γιὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσει νὰ μείνουν μόνιμα κάπου. Αὐτοὶ κάθονται μιὰ νύχτα καὶ τὸ ἐπόμενο πρωτὶ φεύγουν κρυφά. Ἡ δύναμη τῆς συνήθειας, ποὺ ἀντιστρατεύεται κι' αὐτὴ τὴν λογική;

Ἡ κοινωνία μας συνήθισε νὰ θεωρεῖ τὴ λέξη «γύφτος» κάτι τὸ ταπεινό, τὸ ἐξευτελιστικό. Κι' ὅμως ἐγὼ πιστεύω πῶς στὸ βάθος ζηλεύουμε αὐτὸ τὸν ἐλεύθερο, τὸν χωρὶς δεσμεύσεις μὲ τὸν «κατεστημένο» λαό, αὐτὸ τὸν λαὸ ποὺ ζεῖ πολὺ πιὸ κοντὰ στὴ φύση ἀπ' ὅσο ἐμεῖς.

Τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς δὲν τοὺς ἀπασχολοῦν ἴσως τὰ ἄγχη, ποὺ συνοδεύουν τὸν πολιτισμὸ μας, δὲν ἔχουν προβλήματα μοναξιάς, ἔλλειψης κατανόησης, ψυχολογικῆς μορφῆς.

Δὲν ἔχουν διαφορὲς γλώσσας, θρησκείας ἢ ὑλικῶν ἀγαθῶν οὔτε προβλήματα πλήξης ἢ νευρικῆς ὑπερέντασης. Ζοῦν φυσικά, κοντὰ στὰ δέντρα καὶ στὰ ζῶα κι' ὅταν κουραστοῦν μετακινοῦνται.

Μήπως εἶναι τυχαῖο ποὺ στρεφόμαστε μὲ τόση ἐπιμονὴ σ' αὐτοὺς γιὰ νὰ ἀντλήσουμε τὶς ἐμπνεύσεις μας; Ἡ σημερινὴ μόδα ἔχει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τσιγγάνικης φορεσιάς, τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸ περιττὸ κι' ἀπὸ τὸ ἐξεζητημένο, τὸ χρῆμα, τὴν ἄνεση καὶ τὴν φυσικότητα. Ἡ μοντέρνα μουσικὴ κι' οἱ χοροὶ μας εἶναι ὀλοφάνερη ἀντιγραφή τῶν ἐκφραστικῶν μέσων λαῶν πρωτόγονων σὰν τοὺς γύφτους. Στὰ σπίτια θέλουμε πιὰ τὸν πηλὸ καὶ τὸ ξύλο, τὴν πέτρα καὶ τὸ μαλλί, ὕλες ζωντανές, φυσικές.

Κι' αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς ἀναζητοῦμε τόσο ἀπελπισμένα, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ βρίσκουμε ὀλοκληρωτικά, οἱ γύφτοι τὸ ἔχουν. Κι' ἄς βρίσκονται μερικὲς ἐκατονταετηρίδες πίσω ἀπὸ μᾶς.

Λανθάνουμαι; Ἴσως!